

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุกคามทางคอมพิวเตอร์ LEGAL ISSUE RELATED TO COMPUTER HARASSMENT

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 6 มกราคม 2564
วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 1 มีนาคม 2564
วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 16 มีนาคม 2564

ชัชพงศ์ เชื้อดี*
Chudtapong Chuedee

บทคัดย่อ

ปัญหาการคุกคามที่เกิดขึ้นจากการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด มีความแตกต่างจากการคุกคามทั่วไปในอดีต เนื่องจากการคุกคามทางคอมพิวเตอร์สามารถกระทำได้จากที่ใดก็ได้ เวลาใดก็ได้ ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ถูกคุกคาม เกิดความหวาดกลัวในความไม่ปลอดภัยของตนเองหรือคนใกล้ชิดหรือคนในครอบครัวของผู้ถูกคุกคาม ทั้งยังส่งผลถึงความไม่ปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์และเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ด้วย ซึ่งการคุกคามทางคอมพิวเตอร์นี้อาจไม่สามารถเข้าถึงผู้กระทำความผิดได้ หรือเข้าถึงได้ยากหรือไม่สามารถระบุได้ว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด เพราะการคุกคามทางคอมพิวเตอร์นี้ผู้กระทำความผิดสามารถปกปิดสถานะของตนเองได้ ทำให้มีความแตกต่างจากการคุกคามทั่วไปที่ผู้เสียหายสามารถรู้ตัวผู้กระทำความผิดและความประสงค์ของผู้คุกคาม ส่งผลให้ผู้ถูกกระทำหรือผู้ถูกคุกคามทางคอมพิวเตอร์ไม่สามารถระมัดระวังหรือป้องกันตนเองได้ เพราะไม่รู้ว่าการคุกคามนั้นมาจากที่ใด จากผู้ใด และมีเจตนาไปในทางใดอย่างชัดเจน ปัจจุบันความผิดฐานการคุกคามมีเพียงประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดโดยประการใด ๆ ต่อผู้อื่น อันเป็นการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอาย หรือเดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท” เป็นบทบัญญัติที่ใช้กับการคุกคามทั่วไป (stalking) เช่น การติดตาม ตะโกน ด่าเข้าไปซ้ำมา รบกวนการทำงาน ส่งเสียงดังทำให้เดือดร้อนรำคาญ หรือรวมถึงกระทำการอันมีลักษณะส่อไปในทางที่จะล่วงเกินทางเพศ (harassment) เช่น คุกคาม ก่อให้เกิดความเดือดร้อนด้วยคำพูด กริยาท่าทาง หรือการจ้องมองที่มุ่งในทางเพศ จึงควรมีการกำหนดความผิดและโทษในการคุกคามทางคอมพิวเตอร์ เพื่อป้องกันและปราบปรามการคุกคามที่เกิดขึ้นกับปัจเจกชนต่อไป

คำสำคัญ: การคุกคามทางคอมพิวเตอร์, ปัญหาทางกฎหมาย

* นิติกร มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี e-Mail: chudtapong.ch@gmail.com

ABSTRACT

The threats caused by using computers as an offense tool are different from common threats. This is because computer threats can be occurred anytime and anywhere and it causes the damage to the life and property of the threatened. The threatened feel insecure and fear of someone close to them or their families. In addition, this can affect the safety of the use of electronic devices. The computer threat or harassment cannot be able to reach to the offender and it's difficult or unable to determine who the offender is because the offender can conceal their status. Thus, computer harassment's victims are not very careful or cannot protect themselves from this harassment because they do not know where it comes from or who does it and what their intention is. That's why the computer harassment's case is different from other general harassments that the victim knows exactly who the offender is. Currently, the offense of the harassment law is only in the Criminal Code, Section 397 states that "Whoever does anything against another to persecute, threaten, or cause shame or annoyance will be fined not more than five thousand baht". It is a provision that can be applied to general harassment such as stalking, yelling, insulting, making a loud noise, causing trouble or annoying people and sexual harassment. However it's not applied to the commuter harassment. Thus, it's very crucial that there should be a computer harassment provision and punishment in order to protect and suppress of the harassment to the individuals in the future.

Keywords: computer harassment, legal issue.

บทนำ

การใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ช่วยอำนวยความสะดวกสบายและรวดเร็วให้ชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังช่วยในการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ประวัติส่วนตัว ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลภาพถ่าย ข้อมูลการเงิน หรือข้อมูลของบุคคลภายในครอบครัว แต่การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการกระทำความผิดโดยอาศัยการพัฒนาของคอมพิวเตอร์ คือ การคุกคามทางคอมพิวเตอร์ เป็นหนึ่งในอาชญากรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการกระทำความผิดไปตามความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี และการคุกคามได้เปลี่ยนไปจากการคุกคามในรูปแบบธรรมดาที่เคยมีมา

การกระทำความผิดที่ใช้คอมพิวเตอร์เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องไม่ใช่มีเพียงการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลหรือการละเมิดทรัพย์สินเพียงเท่านั้น แต่รวมถึงการกระทำอื่น เช่น การกลั่นแกล้งออนไลน์ (cyberbullying) หรือการตามรังควานออนไลน์ (cyberstalking) หรือการเผยแพร่ข้อมูลที่มีเนื้อหาผิดกฎหมาย เช่น ภาพลามกอนาจารของเด็กหรือเยาวชน และข้อความหมิ่นประมาทบุคคลอื่น (สาวตรี สุขศรี, 2563, หน้า 163) ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการคุกคามทางคอมพิวเตอร์เช่นเดียวกัน

การคุกคามที่เป็นความผิดตามกฎหมายมีความแตกต่างกับการกระทำความผิดทั่วไปคือ นอกจากจะนำคอมพิวเตอร์เข้ามาเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดแล้ว รูปแบบของการกระทำมีความต่อเนื่อง และมีหลายวิธีการ หรือมีการกระทำความผิดซ้ำ ๆ กัน ส่งผลให้เหยื่อหรือผู้ถูกคุกคามเกิดความเดือดร้อน หวาดกลัวจากการถูกคุกคาม เพราะมีช่องทางในการกระทำความผิดได้ง่ายโดยที่เหยื่อไม่สามารถระวังตัวได้ว่าผู้คุกคามคือใคร หรือมุ่งประสงค์สิ่งใดกับเหยื่อหรือผู้ถูกคุกคาม แตกต่างจากการคุกคามทั่วไปที่จะทราบถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดว่าประสงค์สิ่งใด และผู้กระทำความผิดเป็นใคร

ปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อมีการคุกคามโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด หรือมีส่วนในการกระทำความผิด เหยื่อ หรือผู้ถูกคุกคามอาจมีได้หลายคนในขณะเดียวกัน กฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการคุกคาม ยังคงใช้ประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายหลักในการลงโทษผู้กระทำความผิดตามมาตรา 397 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ ต่อผู้อื่น อันเป็นการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท” รวมถึงการนำพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560) ที่มีการใช้อยู่ นั้น ก็ไม่มีการกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการคุกคามไว้ แม้ในภายหลังจะมีพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 ที่กำหนดมาตรการเพื่อป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ อันเป็นความกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางทหาร และความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ก็ตาม ทำให้มีเพียงบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 ที่สามารถนำมาใช้ในเรื่องของภัยคุกคามที่เกิดขึ้นกับปัจเจกบุคคลเท่านั้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการคุกคามโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุกคาม
3. เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุกคามทางคอมพิวเตอร์

การคุกคามทางคอมพิวเตอร์

เทคโนโลยีมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศไปสู่อุตสาหกรรมเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว การจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล การทำธุรกรรมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่สะดวกสบาย ทำให้สังคมเกิดการพัฒนาก้าวหน้าขึ้นไป ด้วยประโยชน์ที่มีของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ก็ทำให้มีผู้ไม่หวังดีนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดหรือแสวงหาประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นการดักจับข้อมูลส่วนบุคคล เช่น รหัสและพาสเวิร์ดของผู้ใช้งาน นำมาปลอมแปลงและยืนยันตัวบุคคลเข้าสู่ข้อมูลส่วนบุคคล หรือการเข้าถึงข้อมูลทางการเงินของบุคคลอื่น การบิดเบือนข้อมูลข่าวสารหรือการนำเข้าข้อมูลที่ไม่ตรงกับความจริง ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้

ปัจจุบันยังมีภัยอีกรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นกับปัจเจกชนที่เรียกกันว่า ภัยคุกคามทางคอมพิวเตอร์ หรือ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ เป็นภัยที่เกิดจากการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดกับปัจเจกชน หรือประชาชน

ทั่วไป ทำให้เกิดอันตรายกับข้อมูลของเจ้าของข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ หรือความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้ตกเป็นเหยื่อ เช่น การล่อลวง การข่มขู่ การส่งข้อความหาผู้อื่นโดยมิชอบผ่านการใช้โปรแกรมสนทนา อาทิ ไลน์ เฟซบุ๊ก ได้แก่ การคุกคามทางเพศ หรือหลอกลวงให้โอนเงิน

ภัยคุกคามทางคอมพิวเตอร์ หรือภัยคุกคามทางไซเบอร์ มีความหมายแตกต่างกันไปตามลักษณะของการกระทำ โดยพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 บัญญัติความหมายของการคุกคามทางไซเบอร์ไว้ว่า “การกระทำหรือการดำเนินการใด ๆ โดยมิชอบ โดยใช้คอมพิวเตอร์ หรือระบบคอมพิวเตอร์ หรือโปรแกรมไม่พึงประสงค์ โดยมีมุ่งหมายให้เกิดการประทุษร้ายต่อระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง และเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึง ที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย หรือส่งผลกระทบต่อการทำงานของคอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง”

จากความหมายตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 เป็นการกำหนดความหมายเกี่ยวกับภัยคุกคามที่มีประสงคมุ่งหมายต่อระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ไม่รวมถึงการใช้ระบบคอมพิวเตอร์คุกคามแก่ชีวิต ทรัพย์สิน การกลั่นแกล้ง การคุกคามทางเพศ ซึ่งปัญหาของการคุกคามทางคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. การคุกคามต่อคอมพิวเตอร์ เป็นภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจากการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำ ความผิด และมีมุ่งประสงค์ในส่วนหนึ่งของระบบและข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในระบบ เช่น การเข้าถึงระบบของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต และการเข้าถึงข้อมูลของผู้อื่น เช่น การ Hack รหัสผ่านเฟซบุ๊ก หรือไลน์ เป็นต้น Kaspersky (ไอที 24 ชั่วโมง, ออนไลน์, 2563) บริษัทที่เชี่ยวชาญด้านรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ ได้เก็บสถิติภัยคุกคามที่เป็นการโจมตีโดยอาศัยระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้เกิดความเสียหายทางด้านเทคโนโลยี ในปี ค.ศ. 2019 ได้แก่

1. การแพร่กระจาย Ransomware หรือมัลแวร์เรียกค่าไถ่ 34%
2. การแพร่กระจายมัลแวร์ประเภทอื่น ๆ 21%
3. การขโมยเงิน 9%
4. การขโมยข้อมูล 8%

การกระทำที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดและมีประสงค์ทำให้เหยื่อได้รับความเสียหายเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ของตนเองที่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ ถือเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เช่น การรบกวนการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ ก็ถือเป็นกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 10 ที่วางหลักว่า “ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใดโดยมิชอบ เพื่อให้การทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นถูกระงับ ชะลอ ชัดขวาง หรือรบกวน จนไม่สามารถทำงานได้ตามปกติได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ซึ่งความในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์นี้ ตีความการกระทำที่เป็นการกระทำทางกายภาพด้วย เช่น ดึงปลั๊กของเครื่องควบคุมระบบ (sever) หรือวางเพลิงห้องควบคุมเพื่อต้องการให้ระบบไม่สามารถทำงานได้ หรือการกระทำที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด เช่น Hack ระบบเพื่อรบกวนการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งการกระทำทั้งหมด

มีเจตนาเพื่อจะทำให้ระบบคอมพิวเตอร์ถูกระงับ ชะลอ ชัดขวาง หรือรบกวนการทำงาน ก็ถือเป็นความผิดตามมาตรา 10 ทั้งสิ้น

การกระทำเกี่ยวกับข้อมูลคอมพิวเตอร์ จะนำพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาใช้ โดยมาตรา 9 วางหลักว่า “ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติม ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ซึ่งความในมาตรา 9 นี้ นำมาใช้ในการนำคอมพิวเตอร์มาเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด มีความแตกต่างในเรื่องความหมายของการกระทำกับมาตรา 10 โดยคำนึงถึงการนำคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ทำให้ข้อมูลเสียหาย ถูกทำลาย แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติม ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่น เช่น การปล่อยไวรัสคอมพิวเตอร์ การใช้คอมพิวเตอร์ในการทำลายหรือแก้ไขข้อมูล ซึ่งทั้ง 2 กรณี ถือเป็นภัยคุกคามทั้งสิ้น

อีกกรณีหนึ่งของการคุกคาม เช่น ส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นการรบกวนการใช้งานระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยปกติสุข ถือเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560) โดยมาตรา 11 วรรคสอง วางหลักว่า “ผู้ใดส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ แก่บุคคลอื่นอันมีลักษณะเป็นการก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้รับข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้รับสามารถบอกเลิกหรือแจ้งความประสงค์เพื่อปฏิเสธการตอบรับได้โดยง่าย ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200,000 บาท”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า การใช้คอมพิวเตอร์ในการก่อให้เกิดความเสียหายแก่ระบบ หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรือการส่งข้อความ หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้รับข้อมูล มีบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560) ซึ่งมีอัตราโทษที่รุนแรงเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิดที่จะเกิดขึ้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2562 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้มีมาตรการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ อันกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางทหาร และความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติจัดตั้งหน่วยงานในการป้องกันภัยคุกคามที่เกิดขึ้นแก่รัฐเป็นส่วนใหญ่ โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองความเสียหายที่เกิดขึ้นกับปัจเจกชน

2. การคุกคามต่อร่างกายและทรัพย์สิน เป็นภัยคุกคามที่มีประสงค์ต่อร่างกายและทรัพย์สินของเหยื่อ โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด โดยมีคำศัพท์หลายคำที่ใช้กับพฤติกรรมความรุนแรงที่บุคคลกระทำต่อกันโดยใช้คอมพิวเตอร์หรือในสื่อออนไลน์ เช่น การล่วงละเมิดทางไซเบอร์ (cyber harassment) การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (cyberbullying) การกรรโชกออนไลน์ (cyber extortion) หรือการสะกดรอยหรือติดตามรังควานไซเบอร์ (cyberstalking) และรวมไปถึงการคุกคามหรือการแก้แค้นเรื่องเพศบนอินเทอร์เน็ต (sextortion/revenge porn) (สาวตรี สุขศรี, 2563, หน้า 228)

มีหลายพฤติกรรมที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด มีความหมายและรูปแบบหรือลักษณะที่มีความแตกต่างกันออกไป ส่งผลถึงการกระทำที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือการก่อให้เกิดความหวาดกลัวของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อในการกระทำนั้น ๆ ได้ เช่น การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (cyberbullying) ตามความหมายของคณะกรรมการยุโรป (The European Commission) ได้ให้คำจำกัดความนี้ไว้กว้าง ๆ ว่าหมายถึง “การล่วงละเมิดทางวาจาหรือทางจิตใจซ้ำ ๆ ซึ่งดำเนินการโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่อบุคคลอื่นผ่านบริการออนไลน์และโทรศัพท์มือถือ” มีลักษณะของการกระทำที่มีความหลากหลาย เช่น การใช้คำพูด การเขียนภาพวาดภาพ คลิปวิดีโอ หรือการส่งข้อความที่มีเนื้อหาล่วงละเมิด หรือการสะกดรอยหรือติดตามรังควานไซเบอร์ (cyberstalking) มีความหมายว่า “พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ผู้กระทำความผิดต่อเนื่องยาวนานหรือซ้ำ ๆ (สองครั้ง หรือมากกว่านั้น) ไม่ว่าจะเป็น การคุกคาม พยายามติดต่อ หรือลักษณะอื่นใด กับบุคคลที่เฉพาะเจาะจง จนเป็นเหตุให้เหยื่อรู้สึกหวาดกลัวว่าจะมีอันตรายหรือไม่ปลอดภัย” ซึ่งเมื่อการกระทำดังกล่าวเกิดขึ้น เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ ต่อผู้อื่น อันเป็นการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอาย หรือเดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท” จะเห็นได้ว่า ผลที่เกิดขึ้นกับเหยื่อหรือผู้ถูกคุกคามนั้น ก่อให้เกิดความวิตกกังวล ความไม่ปลอดภัยในการใช้ชีวิต และอาจก่อให้เกิดเหยื่อหรือผู้ถูกคุกคามได้รับความอับอาย ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดที่ทุกคนหรือบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ เช่น การคุกคามทางเพศ หรือการใช้ข้อความสื่อถึงการคุกคามทางเพศ

ความหมายของคำว่า “ล่วงเกินทางเพศ” หรือ “คุกคามทางเพศ” นั้น คณะกรรมการด้านโอกาสด้านการจ้างงานที่เท่าเทียมของสหรัฐอเมริกา (อีอีโอซี) (กุลพล พลวัน, ออนไลน์, 2561) นิยามไว้ว่า “เป็นการเรียกร้องหรือยัดเยียดความต้องการทางเพศแก่ผู้อื่นทั้งกาย วาจา หรือแม้แต่ท่าทางต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมในหลายระดับตั้งแต่การสัมผัสร่างกาย เสื้อผ้า หรือผม หรือใช้สายตาแตะโลม ผิวปาก พุดจาลามก ส่งข้อความหรือโทรศัพท์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลิกภายในเชิงทางเพศ แสดงท่าทางโอบกอด จูบ ไปจนถึงการข่มขืน เป็นต้น ส่วนเหยื่อการกระทำอาจเป็นหญิงหรือชายก็ได้” ซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 เช่นเดียวกัน ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท ซึ่งถือเป็นบทลงโทษที่ไม่รุนแรงเมื่อเทียบกับการกระทำที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดขึ้น

กฎหมายเกี่ยวกับการคุกคามในต่างประเทศ เช่น แคลิฟอร์เนียของสหรัฐอเมริกา เป็นมลรัฐแรกที่ผ่านกฎหมายว่าด้วยการตามรังควาน (stalking law) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990 และปัจจุบันสหรัฐอเมริกามีกฎหมายระดับสหพันธรัฐที่เกี่ยวกับ Stalking (Federal Stalking Laws) โดยตรงด้วยคือ 18 U.S.C Chapter 110A Domestic Violence and Stalking ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 2013 โดยมาตรา 2261A กำหนดให้ Stalking เป็นความผิด และมาตรา 2261A (2) บัญญัติครอบคลุมการติดตามรังควานออนไลน์หรือระบบสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

ทั้งนี้ Section 2261A ประกอบด้วย (A) และ (B) กำหนดว่า โดยเจตนาฆ่า ทำร้าย ก่อวินาศกรรม ล่วงละเมิด ข่มขู่ หรือสอดแนมบุคคลอื่นด้วยเป้าหมายเพื่อฆ่า ทำร้าย ก่อวินาศกรรม ล่วงละเมิด ข่มขู่ กระทำการโดยใช้จดหมาย บริการโต้ตอบทางคอมพิวเตอร์ (interactive computer service) ระบบติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์อื่นใด ระหว่างรัฐหรือระหว่างประเทศ ซึ่ง

“(A) ทำให้เกิดความหวาดกลัวว่าจะถูกทำอันตรายถึงตาย หรือได้รับบาดเจ็บสาหัสทั้งต่อบุคคลใด ต่อคู่สมรสของเขา สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งผู้ใกล้ชิด

(B) ก่อให้เกิด หรือพยายามก่อให้เกิด หรือคาดหมายได้อย่างมีเหตุผลว่าจะทำให้เกิดความทุกข์ทางอารมณ์อย่างมากต่อบุคคลใด ต่อคู่สมรสของเขา สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งผู้ใกล้ชิด

ผู้กระทำความผิดนี้มีความผิดระหว่างโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือถึงขั้นจำคุกตลอดชีวิตได้ ถ้าการ Stalking นั้น เป็นเหตุให้เหยื่อเสียชีวิตด้วย”

จะเห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกาได้กำหนดความผิดฐานการคุกคามทางคอมพิวเตอร์โดยมีโทษจำคุกที่รุนแรง

จากการศึกษา พบปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายกับการคุกคามทางคอมพิวเตอร์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จึงเห็นสมควรให้กำหนดความผิดฐานการคุกคามทางคอมพิวเตอร์ให้ชัดเจน และมีบทลงโทษที่รุนแรงเหมาะสมกับการกระทำความผิด เพื่อคุ้มครองสิทธิของปัจเจกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บทสรุป

ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นอย่างมากในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการล่วงละเมิดทางไซเบอร์ (cyber harassment) การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (cyberbullying) การกรรโชกออนไลน์ (cyber extortion) หรือการสะกดรอยหรือติดตามรังควานทางไซเบอร์ (cyberstalking) รวมไปถึงการคุกคามหรือการแค้นแค้นเรื่องเพศบนอินเทอร์เน็ต (sextortion/ revenge porn) เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติเพื่อป้องกันและปราบปรามภัยคุกคามทั่วไป บทกำหนดโทษที่ไม่สอดคล้องกับความรู้แจ้งในการกระทำความผิด ทำให้ไม่สามารถทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวต่อกฎหมายได้ อีกทั้งการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดยังสามารถปกปิดตัวตน ทำให้ยากต่อการเข้าถึงตัวผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งควรมีกฎกำหนดบทบัญญัติที่ชัดเจนและบทลงโทษที่มีความเหมาะสมกับการคุกคามทางคอมพิวเตอร์ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ควรแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาให้มีบทบัญญัติและบทกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับการคุกคามทางคอมพิวเตอร์ที่กระทำได้ง่าย แต่ส่งผลกระทบร้ายแรง และการเข้าถึงตัวผู้กระทำความผิดทำได้ยาก เพื่อให้มีความเหมาะสมในการลงโทษ ให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวและยับยั้งชั่งใจในการกระทำความผิดดังกล่าว ทั้งเป็นการปกป้องปัจเจกชนจากการคุกคามทางคอมพิวเตอร์ และป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนอย่างเหมาะสมอีกด้วย

บรรณานุกรม

- กุลพล พลวัน. (2561). *การล่องเกินทางเพศ ความผิดใหม่ในกฎหมายและสังคมไทย* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.matichon.co.th/columnists/news_1254173 [2563, 3 ธันวาคม].
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2561). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและโทษ* (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ทีโอที. (ม.ป.ป.). *ดิจิทัลทิส: รู้ให้ชัด กับ พ.ร.บ. การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.tot.co.th/blogs/> [2563, 20 ธันวาคม].
- พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/069/T_0020.PDF [2563, 25 ธันวาคม].
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/010/24.PDF> [2563, 25 ธันวาคม].
- สาวตรี สุขศรี. (2563). *กฎหมายว่าด้วยอาชญากรรมคอมพิวเตอร์และอาชญากรรมไซเบอร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไอที 24 ชั่วโมง. (2563). *สถิติภัยคุกคามทางไซเบอร์ 2019 เผย พบโจมตีผ่านเครื่ององค์กรที่ไม่อัปเดตแพตช์* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.it24hrs.com/2020/cyber-security-stats-2019-kaspersky/> [2563, 25 ธันวาคม].